

Totuus vaiko rakkaus?

Pekka Ervastian esitelmä 3/10 1915

Kristinuskossa puhutaan rakkaudesta Jumalaan, ja Jumalan rakkaudesta maailmaa ja meitä ihmisiä kohtaan. Vaikka muissakin uskonnoissa puhutaan Jumalan rakkaudesta, ei niissä kuitenkaan ole puhuttu Jumalan rakkaudesta ihmistä ja hänen pienimpiäkin huoliaan kohtaan. Rakkaudella ymmärretään niissä ihmisten keskinäistä rakkautta, mutta kristinuskossa on tämä rakkaus laajennettu käsittämään myös Jumalan rakkautta. Kristinuskossa korostetaan juuri sitä, miten Jumala rakasti meitä ja maailmaa, ja tälle pohjalle on kristinuskoko rakennettu.

Mutta järjelle ei kysymys Jumalan isällisestä rakkaudesta ole niinkään selvä ja helposti ratkaistavissa, sillä tämä kysymys astuu monien ihmisten eteen tässä muodossa: Onko todella olemassa Jumala, joka rakastaa maailmaa, vai onko Jumala vain totuutta ja oikeutta? Meillehän on pienestä pitäen opetettu Jumalan rakkaudesta ja sanottu, että Jumalan rakkaus ilmenee täydellisimpänä Jumalan Pojassa, Jeesus Kristuksessa, joka vapahtaa ihmisen sielun ikuisesta kadotuksesta, kun ihminen vain uskoo. Ja niin kauan kuin olemme lapsia ja nuoria, menee meihin tämä oppi Jumalan rakkaudesta, joka pitää meistä huolen ja koettaa asettaa meille niin, että kaikki kävisi hyvin. Me ajattelemme silloin, että se on samanlaista kuin äidin ja isän rakkaus ja huolenpito meistä, ja tästä katsantokannastamme koetamme pitää kiinni ja säilyttää sitä ehjänä. Mutta kun me kasvamme ja järkemme herää, niin me huomaamme, että kokemukset elämässä sotivat tätä uskoa vastaan. Me huomaamme, että Jumala ei suinkaan pidä huolta

meistä. Me huomaamme ja näemme elämässä niin paljon sellaista, joka sotii käsitystämme vastaan Jumalan rakkaudesta, me näemme sellaista, mitä ei saisi tapahtua, jos kerran on olemassa Jumala. Ja kun me kaikkea tätä katselemme, niin meissä herää epäily: Onkohan olemassakaan sellaista Jumalaa, joka on rakkaus? Ja kun tutustumme ns. tieteelliseen maailmankatsomukseen, niin epäilyksemme vielä enemmän vahvistuu, ja meille alkaa ikäänkuin selvitä, että Jumalan isällistä rakkautta ei ole olemassa. Tiede näyttää, että luontoa ja maailmaa hallitsevat määrätyt luonnonlait, ja jos olemme pakotetut rikkomaan näitä luonnonlakeja vastaan, niin seurauksista ei usko meitä auta, sillä luonnonlakien suhteen ei ole mitään poikkeusta, ei ole mitään epävarmaa niiden keskinäisissä suhteissa.

Jos tutkimme esim. atomeja, niin huomaamme, että ne tuntevat toisensa; niiden välillä vallitsee ns. kemiallinen affiniteetti eli taipumus lähestyä toisiaan. Ja kun ne vetäytyvät toisiinsa tai vetävät toisiaan puoleensa, on kuin niiden välillä vallitsisi rakkautta, ja tämä taipumus vallitsee kaikkien kappaleiden välillä; taivaankappaleiden välillä vallitsevaa vetovoimaa kutsumme gravitaatioksi. Me nimitämme rakkaudeksi vain ihmisten välillä olevia suhteita, mutta rakkautta ovat yhtä hyvin myös kemian vetovoimat. Meidän ei tarvitse olla epätietoisia siitä, mitä tuloksia esim. kemiassa aineitten yhtymisestä tapahtuu, sillä maailmassa ei ole muuta johtoa kuin luonnonlait. Ja jos luomme kaikesta tästä kokonaiskuvan, niin voimme sanoa, että maailmassa, luonnossa hallitsee totuus. Tämä on tieteen lopputulos.

Se kuva, jonka luonnontiede antaa maailmasta, on siis totuus, ja samalla se pyyhkäisee pois kristinuskon kuvan isällisestä Jumalasta. Ja jos pysymme tieteen kannalla, niin tulemme eittämättömästi materialisteiksi: me emme usko henkimaailmaan, ei näkymättömiin olentoihin, ei ihmisen

kuolemattomuuteen. Ei ole olemassa mitään näkymätöntä johtoa, on olemassa vain raudankova lakisiteisyys, joka elämäämme hallitsee.

Mutta meidän ei tarvitse pysähtyä tähän maailmankuvaan, vaan voimme syystä kysyä: Tämähän on selitys, joka ratkaisee kaikki ihmiselämän pulmat, tämäkö on tyydyttävä selitys? Ja meidän täytyy tunnustaa, että jos emme pysähdy materialistisen näkökantaan, vaan ajattelemme ja koetamme ymmärtää asioita syvemmin, niin huomaamme, että järkemme ei tyydykään siihen, vaan että me juuri järkeämme käyttämällä voimme päätyä henkisempäänkin maailmankatsomukseen. Me voimme nousta toisellekin näkökannalle ja ymmärtää, että elämässä täytyy olla muutakin sisältöä kuin vain tuo materialistinen lakisiteisyys, me voimme toisin sanoen tulla teosofiseen maailmankäsitykseen.

Teosofinen maailmankatsomus laajentaa tieteen käsityksiä. Se tunnustaa kyllä tieteen käsityksen, että luonto on niin järjestetty, että maailmassa vallitsevat lait, mutta ulottuu samalla laajemmallekin. Teosofia nim. opettaa, ettei maailma ja luonto käsitä vain tätä näkyvää maailmaa, vaan että maailmalla on myös näkymätön, sielullinen puoli, ja että tämä sielullinen puoli on yhtä järkähtämättömän lakisiteinen kuin näkyvä maailma konsanaan. Teosofia nimittää tätä lakisiteisyysoppiaan karman laiksi, ja opettaa – samoin kuin vanhat uskonnot –, että tämä maailman sielullisen puolen lakisiteisyys eli karman laki vaikuttaa ihmisessä sen, että ihminen sielullisena ja henkisenä olentona syntyy tänne yhä uudelleen; ihminen on jälleensyntyvä olento, joka syntyy monta kertaa maailmaan. Ja meidän täytyy sanoa, että ihminen voi pysyä materialistina siinä mielessä, ettei hän usko Jumalan rakkauteen ja huolenpitoon, mutta voi kuitenkin omaksua opin jälleensyntymisestä ja karmasta, sillä usko karmaan on uskoa maailman lakisiteisyteen sekä aineellisessa että sielullisessa

merkityksessä. Onhan esim. buddhalaisia, jotka uskovat karmaan ja jälleensyntymiseen, mutta kuitenkin ovat kylmän järjen kannalla. He sanovat: Ihminen on vain kokoomus kaikenlaisia voimia, skandhoja, ja hänen tajuntansa sitoo hänen eläessään nämä voimat yhteen, mutta niin pian kuin ihminen kuolee, niin nämä voimat myös hajoavat ja yksilöllinen tajunta samalla myös hajoaa. Tämä buddhalainen kanta on aivan sama kuin materialistisen tieteenkin kanta, sillä tiede opettaa, että ihmisyksilön tajunta on haihtuva ilmiö. Ihmisyksilön tajunnan muodostavat ne kemialliset voimat, jotka ylläpitävät ruumista, ja ihmisen persoonallisuus on siis vain noiden kemiallisten voimien luoma haihtuva subjektiivinen kuva, joka kuolemassa katoaa. Ihminen siis ei ole olemassa kuoleman jälkeen. Näin opettavat myös eräät buddhalaiset, jotka uskovat, että ne voimat, joita he nimittävät skandhoiksi, luovat ihmisen. Nämä skandhat hajoavat kuoleman jälkeen ympäri eri suunnille, ja ihminen siis lakkaa olemasta kuoleman jälkeen. Mutta pitkien aikojen kuluttua ne samat voimat, skandhat, koostuvat taas yhteen inertian, tottumuksen lain nojalla, ja muodostavat taas yhdessä kokonaisuuden. Näin muodostunut uusi persoonallisuus on vanhan persoonallisuuden seuraus, mutta samalla kuitenkin aivan uusi, eikä sillä ole mitään tekemistä vanhan kanssa. On sattumaa, että skandhat joutuvat taas toistensa yhteyteen. Ei ole mitään tajunnan yksilöllistä kuolemattomuutta, on vain lakien pysyvyys. Näin opettavat varsinkin ns. etelä-buddhalaiset, ja he perustavat oppinsa Buddhan omiin sanoihin, tai oikeammin, niihin käsityskantoihin, jotka he ovat itse luoneet Buddhan opetusten pohjalle. Buddha itse oli niin viisas ajattelija, ettei hän tahtonut antaa oppilailleen mitään metafyyssisiä opinkappaleita. Kun häneltä kerran nimenomaan kysyttiin, onko yksilöllistä elämää kuoleman jälkeen, niin hän kieltäytyi vastaamasta. Ja me voimme tänä päivänä olla teosofeja, jotka pysymme tällä

kylmällä kannalla ja uskomme vain jumalaiseen oikeuteen, vaikka luonto ei meitä suosikaan, joten meidän täytyy taistella sitä vastaan ja koettaa voittaa luontoa ja elämää. Tällaisia teosofeja epäilemättä on olemassa, vaikkakaan ei luullakseni kovin paljon, sillä teosofiassa korostetaan sitä, että ihminen itsessään on kuolematon ja että hän persoonallisessa elämässään voi saavuttaa sellaisen kuolematoman tajunnan, että hän muistaa ennenkin eläneensä. Ja koska hän voi persoonallisessa tajunnassaan muistaa ennenkin olleensa maan päällä, niin ei kaikki, mikä persoonallisuuden on muodostanut, ole voinut hävitä kuolemassa, vaan siinäkin täytyy olla mukana jotakin kuolematonta.

Mutta vaikka me tunnustamme ihmishengen kuolemattomuuden, niin siksi meidän täytyy kysyä: Onko siis ihmiselämä vain kylmän oikeuden, karman varassa, ilman että on olemassa mitään isällistä huolenpitoa? Ja kun me näin ajattelemme ja kysymme, niin meidän ei tarvitse muuta kuin muistuttaa mieleemme, että elämässä tapahtuu paljon sellaista, joka ei ole fyysisesti selitettävissä. Kuinka moni ihminen esim. onkaan pelastunut hengenvaarasta, ei ainoastaan luonnollisen varovaisuuden takia vaan suorastaan yliluonnollisen avun turvin. Useimmiten tällainen tapaus ihmisen elämässä on vain yksityistapaus ja tuon ihmisen maailmankuva pysyy edelleen samana kuin ennenkin. Mutta kun me teosofeina etsimme itsellemme maailmankuvaa, niin me emme voi syrjäyttää näitä tällaisia yksityistapauksia, joissa näkyy, että maailmassa – ainakin joissakin tapauksissa – vallitsee merkillinen isällinen huolenpito. Ja meidän täytyy tunnustaa, että on olemassa näkymätön maailma ja näkymätöntä johtoa elämässä, ja me jäämme sitä ihmettelemään ja syystä kysymme: Selittääkö teosofia tämän ilmiön, osaako teosofia selittää kysymyksen Jumalan rakkaudesta ja huolenpidosta, osaako se selittää sen järkevästi? Ja kun me syvennymme teosofiseen

maailmankatsomukseen, niin me huomaamme, että se todella pystyy selittämään tämän arvoituksen, että teosofia samalla, kun se pitää kiinni oikeudesta, osaa sovittaa siihen myös kysymyksen Jumalan huolenpidosta. Teosofinen maailmankatsomus opettaa, että paitsi tätä näkyvää maailmaa on olemassa myös näkymätön maailma ja että ihminen on olemassa kuoleman jälkeen juuri tässä näkymättömässä maailmassa, ja että kuolemansa jälkeen ihminen on aivan sama persoonallisuus kuin eläessäänkin, hän rakastaa ja vihaa aivan samoin kuin eläessäänkin. Mutta näkymättömässä maailmassa ei ole ainoastaan vainajia, vaan siellä on paljon muitakin olentoja, enkeleitä, luonnonhenkiä jne. Nämä olennot ovat myös persoonallisia ja yksilöllisiä olentoja, ja he ovat luontoon ja ihmisiin nähden persoonallisessa suhteessa. He ovat siis karman lain alaisia olentoja, ja me persoonallisina olentoina joudumme tekemisiin näiden olentojen kanssa ja saatamme auttaa toisiamme. Usein nämä näkymättömän maailman olennot ovat toivomuksiemme toteuttajia. Ja jos joskus me olemme hädässä jonkun rakkaamme vuoksi ja rukoilemme hänelle apua, niin rakkautemme voima voi auttaa ystäväämme, mutta luonnonhenget voivat olla sen toimeenpanijoina. Ja useissa tapauksissa, jolloin ihminen pelastuu vaarasta, on joku vainaja tai muu näkymätön olento hänen auttajansa. Kaikki olennot, näkyvät ja näkymättömät, jotka ovat persoonallisilla siteillä toisiinsa yhdistetyt, koettavat toisiaan auttaa. Tuo isällinen huolenpito tapahtuu juuri tällä tavalla, toisten olentojen, persoonallisten olentojen välityksellä.

Jumala on verrattavissa ikäänkuin persoonalliseen olentoon, joka ihmisiä rakastaa. Hän on kuin todellinen isä, joka ei ketään lapsistaan suosi toisten kustannuksella, vaikka ehkä rakastaa eniten pienintä ja heikointa. Jumala rakkaudessaan ei ketään suosi, koska Jumala ei katso meihin persoonallisina olentoina. Hänen tajuntansa ei ole meidän

ulkopuolellamme, vaan hän kantaa meitä sylissään. Hänen sydämessään me kaikki olemme täydellisiä ja Hänen sydämensä rakkaus kasvattaa meidät täydellisiksi. Tämä on teosofian selitys, ja tämä on myös tosi kristinuskon sisällys. Kristinuskon tehtävä on paljastaa meille Jumalan rakkauden mysteeri: Ihminen on Jumalan poika, ja Jumala rakastaa ihmistä, kunnes hän on täydellinen. Sentähden Jumala on antanut pahankin tulla maailmaan, että ihminen tulisi vapaaksi olennoiksi, joka itse voi valita hyvän ja hyljätä pahan, niin että Jumala voi rakastaa hänet täydelliseksi.